

CONFLICTHANTERING EN MEDIATION

Casus 6

SOCIAAL PEDAGOGISCHE
HULPVERLENING

u i t g e v e r i j | C
c o u t i n h o

bussum 2010

DE SETTING: TEHUIS VOOR VERSTANDELIJK GEHANDICAPTEN

In de stichting ‘Zorgzaam’ voor verstandelijk gehandicapten wonen en leven verstandelijk gehandicapten van allerlei niveaus. Op het instellingsterrein wonen de ernstig verstandelijk gehandicapten en in de huizen in de stad wonen de licht verstandelijk gehandicapten. Het tehuis kent op het terrein vijf grote afdelingen en een administratieve unit. Daarnaast heeft Zorgzaam een eigen werkplaats, een zweminrichting, een winkel, een restaurant en een sportcentrum.

SOCIAAL-PEDAGOGISCH HULPVERLEENSTER ANITA WINTER

Anita werkt al twaalf jaar bij Zorgzaam. Zij doet allerlei activiteiten met de verstandelijk gehandicapten. Zo vindt onder haar leiding het zogenoemde ‘snoezelen’ plaats, zij begeleidt de soos activiteiten en bekijkt wat de verstandelijk gehandicapten aankunnen op het niveau van werken en leren.

Zij kent alle bewoners van Zorgzaam erg goed. Met vrijwel alle ouders heeft zij via de patiëntbesprekingen contact gehad. Anita heeft een zeer goede pers, zowel bij ouders, medewerkers als bewoners.

Onlangs heeft zich een hevig conflict voorgedaan tussen een aantal ouders en de groepsleiding van paviljoen ‘de Driehoek’. De aanleiding tot het conflict was een verschil van mening over de seksuele voorlichting aan de bewoners. De groepsleiding is vanuit haar deskundigheid van mening dat een aantal bewoners – aansluitend op hun niveau – voorgelicht moet worden omdat er anders wellicht ongewenste zwangerschappen zouden kunnen optreden. De ouders zijn daarentegen van mening dat seksuele voorlichting hun kinderen op ongewenste ideeën brengt. Dit verschil van inzicht leidde tot grote irritatie tijdens een ouderbijeenkomst. Vier ouderparen zijn boos weggelopen.

Twee ouderparen hebben Anita benaderd en gevraagd of zij wil bemiddelen in deze kwestie. Anita heeft vervolgens contact gezocht met de groepsleiding en ook zij zouden erg blij zijn met bemiddeling door Anita. Alle ouders en de groepsleiding van de Driehoek hebben een brief ontvangen waarin zij uitgenodigd worden voor een bijeenkomst om onder (bege)leiding van Anita te praten over de escalatie naar aanleiding van de avond over seksuele voorlichting. De groep ouders heeft laten weten dat zij zich door twee ouders zullen laten vertegenwoordigen en heeft de vraag gesteld of de groepsleiding ook een afvaardiging van twee personen wil sturen. De groepsleiding heeft hiermee ingestemd. De ouders willen bovendien graag een verslag van de avond.

ALGEMENE INFORMATIE

In de gehandicaptenzorg is algemeen bekend dat seksualiteit voor de ouders van verstandelijk gehandicapten een vrijwel onbespreekbaar onderwerp is. Het raakt namelijk aan de ‘normale’ kant van hun gehandicapte kinderen. Voor veel oudere ouders blijkt seksualiteit een lastig onderwerp, vanwege het intieme karakter ervan.

Binnen het groepsleidersteam van de Driehoek is het onderwerp seksuele voorlichting een hot item. Overigens denkt niet iedereen hier hetzelfde over. Twee groepsleiders, Adam (42 jaar) en Eveline (53 jaar), zijn streng gelovig, in tegenstelling tot de andere – veel jongere – groepsleiders. Adam en Eveline staan vooral negatief tegenover het voorstel van het gebruik van voorbehoedsmiddelen door de verstandelijk gehandicapten. Het team heeft echter met elkaar afgesproken om een front te vormen in zijn optreden naar de ouders, maar intern zijn er spanningen over dit onderwerp.

Ook de groep ouders is intern verdeeld. Een deel van de ouders erkent de natuurlijke behoefte van hun verstandelijk gehandicapte kinderen aan seksualiteit, maar weet er niet zo goed raad mee. Een ander deel van de ouders is van mening dat verstandelijk gehandicapten vanuit zichzelf geen seksuele behoeften hebben als zij er maar niet mee geconfronteerd worden (vergelijk bijvoorbeeld met het drinken van alcohol).

ROLBESCHRIJVING OUDERS MACHTELD EN ERIC

De ouders hebben Machteld en Eric als hun afgevaardigden gestuurd.

Machteld vertegenwoordigt de ‘progressieve’ ouders. Zij zijn blij dat de groepsleiding aandacht heeft voor het probleem seksualiteit. De ouders worstelen met de vraag hoe je hierover met hun kinderen praat en welke maatregelen al dan niet nodig zijn. Machteld vindt het erg vervelend dat een deel van de ouders het onderwerp seksualiteit als taboe ziet. Hiermee wordt in haar beleving tekortgedaan aan de verstandelijk gehandicapten. Machteld wil graag met de groepsleiding over het probleem praten en op zoek gaan naar passende oplossingen.

Eric is de afgevaardigde van de ‘conservatieve’ ouders. Zijn stelling is dat sommige onderwerpen niet opgerakeld moeten worden want: ‘wat niet weet, wat niet deert’. Als verstandelijk gehandicapten niets weten over seksualiteit, zullen ze zich daar ook niet mee bezig gaan houden. Bovendien vindt Eric het onwenselijk dat verstandelijk gehandicapten seksueel contact met elkaar hebben. Voor Eric is de gedachte dat zijn dochter Elza seksueel contact zou hebben met een verstandelijk gehandicapte medebewoner ook onverdraaglijk. Hij vindt het – mede namens een deel van de andere ouders – een taak van de groepsleiding om dat te voorkomen.

ROLBESCHRIJVING GROEPSLEIDERS ADAM EN MYRTHE

Adam vertegenwoordigt Eveline en zichzelf als de groepsleiders, die vanuit geloofsovertuiging moeite hebben met voorbehoedsmiddelen. Hij is er overigens niet helemaal uit hoe het dan wel moet rondom het thema ‘seksualiteit en verstandelijk gehandicapten’, en realiseert zich dat het nog niet eenvoudig is.

Adam en Eveline kunnen verder prima met hun collega’s overweg en een goede verstandhouding is voor hen ook belangrijk. Wel is het zo dat zij ‘de oudjes’ zijn en de andere groepsleiders allemaal veel en veel jonger zijn dan zij.

Myrthe (25 jaar) is degene die namens de andere groepsleiders spreekt in deze bijeenkomst. Hun zorg is dat er geen onnodig leed veroorzaakt wordt doordat verstandelijk gehandicapten ongewenst zwanger raken. Bovendien zijn zij van mening dat ook verstandelijk gehandicapten van seksueel contact mogen genieten, als dit maar enigszins gereguleerd gebeurt. Myrthe vindt het lastig dat Adam en Eveline hierover een ander standpunt innemen. Zij is namelijk erg gesteld op deze twee collega's en ze begrijpt hun standpunt wel, al is ze het er niet mee eens.

Daarnaast vindt de groepsleiding in haar totaliteit dat het contact met de ouders van groot belang is en dat moet worden voorkomen dat dit onderwerp het team uit elkaar drijft.

VRAGEN EN OPDRACHTEN

- 1 Hoe pak jij het gesprek aan – vanuit de positie van Anita – rekening houdend met de ethische kwesties, die hierin een rol spelen? Maak een plan van aanpak.
- 2 Wat kun je doen om de aanwezigen tot communicatieherstel te bewegen?
- 3 Welke vaardigheden en technieken zet je hierbij in?

Vervolg (1) van casus 6

Na de bijeenkomst is de conclusie gerechtvaardigd dat de avond succesvol was. De partijen zijn met elkaar in gesprek geraakt en willen verder met elkaar, al liggen er nog grote meningsverschillen.

- 4 Op welke wijze ga je het verslag opstellen? Geef de indeling en opzet van het verslag aan.
- 5 Zou dit conflict ook opgelost kunnen worden via mediation? Motiveer.
- 6 Na een volgende bijeenkomst zijn de partijen eruit en zijn ze tot afspraken gekomen. Op welke wijze ga je de afspraken vastleggen?

Vervolg (2) van casus 6

Het is duidelijk dat men er niet uitkomt op deze bijeenkomst. De standpunten liggen zo mogelijk nog verder uit elkaar dan voordat het gesprek begon. Een van de ouders overweegt zelfs om haar kind over te laten plaatsen naar een andere instelling. Myrthe heeft vertwijfeld uitgeroepen dat zij niet snapt dat intelligente ouders zó hun kop in het zand kunnen steken en daarmee hun verstandelijk gehandicapte kinderen in de steek laten. Ontkenning van het probleem is in haar ogen miskenning van de behoeften van de verstandelijk gehandicapten.

- 7 Op welke wijze ga je een verslag opstellen van deze bijeenkomst? Geef een indeling en opzet van het verslag.

- 8 Is het conflict mediabel?
- 9 In welke mate is het conflict geëscaleerd?